

Gloedvolle strijkers met Maxim Rysanov

Maxim Rysanov dirigent en altviool

18.11 Enschede
19.11 Arnhem
20.11 Ede
21.11 Zutphen

foto: Emmer László

programma

Edward Elgar (1857-1934) **Introduction and Allegro**, opus 47

Pēteris Vasks (1946) **Altvioolconcert**
Andante
Allegro moderato
Andante
Adagio

pauze

Antonín Dvořák (1841-1904) **Nocturne** in B, opus 40

Béla Bartók (1881-1945) **Divertimento**, Sz 113
Allegro non troppo
Molto adagio
Allegro assai

phion

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

toelichting

Edward Elgar

Het *Introduction and Allegro* van Edward Elgar kreeg bij de première een verrassend koele ontvangst. Het virtuoze showstuk is heel toegankelijk en wordt inmiddels algemeen als een meesterwerk gezien. Elgar grijpt terug op de barokke verteltrant van het concerto grosso. Tutti orkest (ripieno) en soli (concertino) wisselen elkaar af. De mogelijkheden in contrastwerking buit hij optimaal uit.

In de opening krijgt het stevige thema een vriendelijk staartje. Daarna neemt een pastorale melodie in het solokwartet ons bij de hand. Elgar had dit wijsje in Wales opgepikt. Het tutti-thema interrumpeert nog een keer, maar de Welshe melodie heeft in deze introductie het laatste woord. In het vervolg introduceert de componist veel nieuw materiaal, zowel ritmisch energiek als lyrisch en emotioneel geladen. Samen met het steeds terugkerende Welshe lied en zelfs nog een hups fugaatje ontstaat een prachtig spel van stemmen dat krachtig wordt besloten.

De Welshe melodie heeft in deze introductie het laatste woord.

Pēteris Vasks

Pēteris Vasks is een Letse componist. Hij begon zijn carrière met experimentele muziek en stond onder invloed van de 'minimal music'. Het duurde niet lang voor hij de waarde van de volksmuziek inzag, waarmee hij in eigen land bekendheid verwierf. Internationale erkenning volgde halverwege de jaren tachtig en niet veel

later ontving hij verschillende prijzen en eerbewijzen. Zijn werk wordt gekenmerkt door rust, emotionele rijkdom en een spirituele inslag. Melodische thematiek en traag verschuivende harmonieën vormen uitgangspunten en ook de natuur is voor Vasks een belangrijke inspiratiebron.

Zijn werk wordt gekenmerkt door rust, emotionele rijkdom en een spirituele inslag.

Het *Altviolconcert* droeg de componist op aan Maxim Rysanov, een belangrijk voorvechter van zijn muziek. Het eerste deel opent in hemelse sferen met lang uitgesponnen klanken die versmelten tot een etherisch stemmenweefsel. Vergelijking met Arvo Pärt ligt voor de hand. Uiteindelijk groeien de klanken uit tot fraaie melodie-lijnen boven een herkenbare harmonische ondergrond. Wegdromen als bij Edward Elgar op z'n best.

In het tweede deel is de verbinding met de volksmuziek het meest herkenbaar. Ondanks een energieke ritmiek is het een ingetogen deel. Vasks springt nergens uit de band. Na een heftige cadens voor de solist eindigt het deel verrassend abrupt om direct in het volgende deel door te lopen. Hierin is de componist het meest expressief en emotioneel bewogen. De muziek is sprekend en direct, tot en met een opnieuw substantiële cadens. Het afsluitende deel is mild en van een onbedorven schoonheid. De opwinding die er zo nu en dan is, heeft geen duister randje. Het is geluk dat verglijdt in magische verten van rust en vrede.

Antonín Dvořák

De *Nocturne in B* van Antonín Dvořák heeft een interessante ontstaansgeschiedenis. Oorspronkelijk schreef de componist het in 1870 als '*Andante religioso*' voor zijn vierde strijkkwartet. Dit kwartet werd tijdens zijn leven niet gepubliceerd en Dvořák bewerkte het deel vijf jaar later voor zijn tweede strijkkwintet. Kennelijk bleef het thema hem in positieve zin bij. In 1883 publiceerde hij een bewerking voor strijkorkest en later volgden nog bewerkingen voor viool en piano en piano vierhandig.

Alleen al de prachtige opening in de lage strijkers rechtvaardigt de oorspronkelijke benaming '*Andante religioso*'. De overige strijkers antwoorden in dezelfde verstilde en devote stijl. Bij alle ingetogenheid is de muziek constant in beweging. Halverwege volgt een thematische omslag die ontroert en tegelijk de zon laat doorbreken. Een meesterlijke compositie die doet denken aan de *Siegfried Idyll* die Richard Wagner later in 1870 schreef.

Bij alle ingetogenheid is de muziek constant in beweging.

Béla Bartók

Net als Elgar koos Béla Bartók voor zijn *Divertimento* de contrastrijke vorm van het concerto grosso. De hemelbestormer uit vroegere jaren was met zijn muziek in rustiger vaarwater gekomen. Zijn klanktaal is in het *Divertimento* meer tonaal en minder hectisch dan voorheen. Dat wil niet zeggen dat het werk tot ontspannen achteroverleunen uitnodigt. Bartók zat vlak voor de oorlog in een moeilijke periode. Hij had al besloten naar Amerika te vluchten. Zijn terminaal zieke moeder hield hem nog in Europa. Daar componeerde hij, in opdracht van dirigent Paul Sacher, in vijftien dagen zijn zoveelste meesterwerk.

Bartók weet als geen ander af te sluiten.

Het opent met een breed uitgesponnen melodie boven een stug hamerende begeleiding. Dit thema blijft de boventoon voeren, onderbroken door korte motieven, vlinderende soli en duistere tot zelfs agressieve tutti. Het tweede deel is beladen. Nu eens berustend en mild, dan weer wringend en benauwend. De emotionele kracht is onontkoombaar, gevoed door scherpe contrasten en harde dissonanten. In het slotdeel klinkt de kracht en het optimisme van de volksdans. Even horen we de aanzet tot fugatisch spel en vervolgens een korte vioolsolo die ons naar een zigeunerdans leidt. Bartók weet als geen ander af te sluiten. Naar het eind toe volgen de fragmenten elkaar steeds sneller op. Nijdig zoemende horzels, diepe zuchten, een koddig dansje, en dan een kleine hinkelstap naar de beslissende slotklap.

foto: Emmer László

biografie

Maxim Rysanov

‘Mijn rivaal is gearriveerd’, zei de befaamde altviolist Joeri Basjmet toen hij Maxim Rysanov hoorde spelen. Inmiddels is de uit Oekraïne afkomstige musicus uitgegroeid tot één van ‘s werelds bekendste altviolisten. Na zijn opleiding aan het Conservatorium van Moskou en de Guildhall School of Music and Drama in Londen maakte hij zijn opwachting bij veel gerenommeerde orkesten zoals het BBC Symphony Orchestra, het Residentie Orkest en het Orkest van het Mariinskitheater onder leiding van Valery Gergiev.

Op het gebied van kamermuziek speelde hij samen met grootheden als Sol Gabetta, Leif Ove Andsnes en Janine Jansen. Veel hedendaagse componisten, onder

wie Leonid Desjatnikov en Gia Kantsjeli schreven speciaal muziek voor hem.

Vrijwel alle cd’s van Maxim Rysanov zijn bekroond met prijzen, waaronder tot driemaal toe de Gramophone Editor’s Choice Award. Over zijn meest recente opname met het speciaal voor hem geschreven *Altviolconcert* van Vask schreef de pers: ‘Zijn expressieve spel wordt gedragen door het diep emotionele karakter van de muziek’. Ook als dirigent, waarvoor hij zijn opleiding eveneens aan de Guildhall School of Music volgde, geniet Maxim Rysanov grote bekendheid. Zo leidde hij onder meer de London Mozart Players, het Detmolder Kammerorchester en het Sinfonieorchester Basel.

10.12 - 26.12 Arnhem Nijmegen Enschede Zwolle
Apeldoorn Doetinchem

Kerstconcert met Mahler 6

Otto Tausk dirigent

Mahler Symfonie nr. 6

[phion.nl](https://www.phion.nl)

Binnenkort in de concertzaal

Nieuwsgierig wat er binnenkort speelt? Kijk op phion.nl voor meer informatie én alle concerten, en schrijf je in voor onze nieuwsbrief, dan blijf je automatisch op de hoogte.

02.01 – 08.01

Operettegala met Laetitia Gerards & Raoul Steffani

Een spetterend programma vol schitterende melodieën en dansen uit de Franse en Weense opera en operette in Amsterdam, Hoogeveen, Enschede en Doetinchem.

06.01 – 16.01

Nieuwjaarsconcert met walsen van Strauss

Een vrolijk concert met opera en operette van Franse en Oostenrijkse bodem met mezzosopraan Iris van Wijnen in Zutphen, Deventer, Arnhem, Nijmegen en Zwolle.

29.01

Concert voor Rafiq (8+)

Een ontroerend en spannend verhaal over vluchten en vriendschap. Meezingen en meedoen met Mahlers *Eerste symfonie* in Arnhem en Nijmegen.

Met dank aan:

Ministerie OCW, Provincies Gelderland en Overijssel, gemeentes Apeldoorn, Arnhem, Enschede en Nijmegen, Familie Heersink Innovatie Fonds, Fonds Podium Kunsten, JKF Kinderfonds, Paul Pella Fonds, Sociëteit Apollo, Stichting Vrienden van Phion, Appeldoorn, Bömer Engineering services, Den Hartog Heuff notarissen, Dirkzwager legal & tax, Eshgro, Heutink Foundation, INN'Twente, K+V, Landgoed De Wilmersberg, Rabobank Arnhem en 't Rijk van Nijmegen, Regalis, Unica, Van 't Hof Schoonmaak en ZON Zwolle.

Phion steunen middels partnerschap? Kijk voor meer informatie op phion.nl bij Steun.